

Hayatın kefarefini yazıyla ödeyen yazar: Orhan Pamuk

Baba-oğul, kimlik, bellek, kültür, sanat, kuyu, yerellik, küreselleşme temaları Orhan Pamuk'un romanlarındaki imzalarıdır aynı zamanda. Bir bedel ödemesi gerektiğinde oralı olmayanlara da bir serzeniş vardır Pamuk'un romanlarında. Nedense hiç kimse hiçbir zaman ve hiçbir koşulda kefareti ödemeyi kabullenmez ama Orhan Pamuk hayata karşı kefarefini yazmakla öder. Jale Parla "Orhan Pamuk'la Yazıyla Kefaret'te bu konu üzerine detaylı bir çalışma sunuyor.

Orhan Pamuk'un son romanı "**Kırmızı Saçlı Kadın**"ı okuduğumda onun edebiyat çılığı üzerine derin düşüncelere daldım. Hangi konuyu ele alırsa alsın belli tema ve motifleri, hemen hemen her romanında oya gibi işlemeden asla vazgeçmeyişi bir kez daha hayran kaldım.

Bir baba-oğul ilişkisine dikkat çeken, kefareti ödemeyi gerekliliğini vurgulayan ama bir türlü bunu başaramayan karakterleri üzerinden aslında hiç kimsenin hiçbir konuda kendini "kefareti ödemek"le yükümlü görmediğine dikkat çeker Pamuk "**Kırmızı Saçlı Kadın**"da da.

Baba, oğul, kimlik, tarih, bellek, sanatın gücü, kuyu, sokaklar, demiryolları, tiyatrolar, tarih, kültür, yerellik ve küreselleşme motiflerini romanlarında bir araya getirmekten vazgeçmeyen yazar için asıl mesele kefareti ödemektir. Bunu Orhan Pamuk yazarak yapar. Hayata, insanlığa ve dünyaya karşı kefarefini "yazarak" öder.

Araştırmacı-yazar Jale Parla "Orhan Pamuk'ta Yazıyla Kefaret" isimli kitabında Orhan Pamuk'un edebiyatını inceliyor. Bu incelemeyi Nobel

ödüllü yazarın eserleri tek tek ele alarak yapıyor; tespitlerini de dile getiriyor.

Jale Parla, Orhan Pamuk için en önemli temalardan birinin kefareti olduğunu anlatıyor kitapta "Ödenecek kefareti çok Pamuk'un edebi dünyasında. Cumhuriyet'in bazı politikalarının kefareti, darbelerin ve sıkıyönetimlerin kefareti, dinci kutuplaşmanın kefareti, sınıfsallığın kefareti, kentleşmenin kefareti, modernleşmenin ve batılılaşmanın kefareti, sanatı ihmalin, kültürel cehaletin kefareti, sanatsal bilgiye saygısızlığın kefareti, kişisel fırsatçılıkların ve iktidar savaşlarının kefareti. Bu kadar başlık altında ödenecek bu kadar kefareti varsa, bu kadar başlık altında işlenmiş bir o kadar da suç var demektir. Bu suçların hepsini Pamuk romanlarında ya açıkça söyler, ya da ima eder. Bu suçları cezalandırmak kolay ama kefareti ödemek zordur. Tekrar ve tekrar ödenecek bir kefaretin tek aracı yazı olur."

Pamuk ve kişisel suçluluk

2006 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan Orhan Pamuk ödülünü alırken yazarlık çabasını gözler önüne seren Babamın Bavulu isimli bir konuşma yapmış, yazarlığı şöyle tanımlamıştı:

"Yazarlığın en güzel yanı, eğer yaratıcı yazarsanız bir çocuk gibi dünyayı unutabilmek, gönlünüzce oy-

IPEK CEYLAN ÜNALAN

unalan@gazetevatan.com

Orhan Pamuk'ta Yazıyla Kefaret
Jale Parla
YKY / 14 TL

naıp eğlenirken kendinizi sorumsuz hissedebilmek, bildik dünyanın kurallarıyla oyuncularla oynar gibi oynayabilmek ve bütün bunları yaparken de aklınızın bir köşesiyle bu çocuksu ve özgür şenliğin arkasında daha sonra okuyanları bütünleriyle bağlayacak derin bir sorumluluğun varlığını hissetmektedir"

Konuşmanın bu noktasına bakarak bile Jale Parla'nın kitap boyunca üzerinde durduğu kefareti söyleminin, Pamuk'un edebi dünyasında ne derece önemli olduğunu ve hatta edebiyatının merkezine "kefareti" koyduğunu görüyoruz. "Pamuk, hem kişisel suçluluğun, hem toplumsal suçun kefareti romanla ödeme-yi amaçlamış bir yazardır. Her kitabında karşımıza çıkan yazılmayan romanların, eksik metinlerin, eksik yazarların öcünü Pamuk bu romanlarının sonunda kendi adıyla boy göstererek alır. Orhan Pamuk'un eksik ve başarısız yazar kahramanları kefareti ödemezler, ya da ödeyemezler; bunu gölge yazar Orhan Pamuk'a bırakırlar. Onlar yalnızca cezalarını çekerler. Kefareti ödemek her zaman yazara kalır. Bu kefareti o romanın hayatla ilişkilendirilmesinin sancılı, titiz kuyumculuğudur. Bir kuyumcu gibi işlenmelidir ki hikâ-

ye, yalnızca küssadan hisse çıkarılmasını değil, varolmanın kefareti de ödesin. Pamuk yaratıcı yazarlıkta Schiller'den Freud'a oyun teorilerini benimsemiş görünürken, bu oyunun ödenecek bir kefareti de içerdiğini ve bunun ancak "derin bir sorumluluğun varlığını hissederek yapılabileceğini söyler. Yazı bu yüzden onun için bir kefareti ödeme biçimidir."

"Tuhaflıklar diyarında tuhaf bir karakter: İstanbul ve Mevlut", "Orhan Pamuk'ta Yazıyla Kefaret", "Kapalılık, kapanma, kapatılma hakkında bir roman: Masumiyet Müzesi", "Masumiyet, Müze, Merhamet: Masumiyet Müzesi ve Masumiyet Müzesi" Orhan Pamuk'un Romanlarında Renklerin Dili", "Az daha o anda resmin çizilecekti! Benim Adım Kırmızı", "Sanat ve Yaşamı Paradoksunda Bir Genç Adamın Sanatçı Olarak Portresi: Yeni Hayat" "Kara Kitap Neden Kara?" "Roman ve Kimlik: Beyaz Kale", "Orhan Pamuk'un Romanlarında Arayış ve Başkalaşım" olmak üzere 10 bölümden oluşan kitap, Orhan Pamuk'un edebiyatına ve edebiyat anlayışına derinlesine bir bakış niteliğiyle, yoğun emek verilmiş bir eser olarak kitaphanelerde bulundurulması gereken bir eser.